

(1) ספר ליקוטי מוהר"ן - מהדורא קמא סימן קטו
 ויעמד העם מרחק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האל קים
 כי מי שהוא הולך בגשמיות כל ימיו, ואחר כך נתלהב ורופה לילך בדרכי השם יתברך, אזי
 מדת הדין מקטרג עליו, ואינו מניח אותו לילך בדרכי השם יתברך, ומזמין לו מניעה. והשם
 יתברך חפץ חסד הוא (א). ומסתיר את עצמו כביכול בהמניעה הזאת (עין למטה). ומי שהוא
 בר דעת, הוא מסתכל בהמניעה, ומוציא שם הבורא ברוך הוא, כמו דאיתא בירושלמי (תענית
 פ"א): 'אם יאמר לך אדם היכן אל קרב תאמר לו בכרך גדול שבארכם', שנאמר: "אלי קרא
 משעיר". ומי שאינו בר דעת, כשרואה המניעה חוזר תכף לאחוריו. ומניעה הוא בחינת ענן
 וערפל, כי ענן וערפל הינו חשך, חשך הוא לשון מניעה, כמו שכתוב (בראשית כ"ב): "ולא
 חשכת". וזה פרוש הפסוק, ויעמד העם מרחק, כי כשרואין הערפל, הינו המניעה כנ"ל,
 עומדין מרחק. ומשה, שהוא בחינת דעת כל ישראל, נגש אל הערפל, אשר שם האל קים.
 הינו אל המניעה, שבה בעצמה נסתר השם יתברך:
 עוד שמענו בזה מפיו הקדוש, שהוסיף לבאר הענין הנ"ל, מה שהשם יתברך בעצמו מסתיר
 את עצמו בתוך המניעה כנ"ל. ואמר: כי השם יתברך אוהב משפט (ב). וגם הוא אוהב ישראל.
 אך אהבתו שהוא אוהב את ישראל, היא גדולה
 המשפט (ג). ועל כן כשהמדת הדין מקטרג על מי שאינו ראוי להתקרב להשם יתברך, לבלי
 להניחו לכוון לדרך החיים, להתקרב לצדיק האמת ולדרך האמת. והשם יתברך הוא אוהב
 משפט, על כן הוא יתברך מכרח כביכול להסכים להזמין לו מניעות למונעו מדרך החיים, כפי
 הראוי לו לפי מעשיו הרעים, על - פי הדין והמשפט. כי הוא יתברך אינו יכול לדחות את הדין,
 כי הוא יתברך אוהב משפט כנ"ל:
 אך מאחר שבאמת הוא יתברך אוהב ישראל, ואותה האהבה של ישראל היא גדולה יותר
 מהאהבה של המשפט כנ"ל, מה עושה השם יתברך, כי הוא מכרח כביכול להסכים על
 המניעות למנעו מן האמת, מחמת הדין והמשפט שעליו, כי הוא אוהב משפט כנ"ל. אבל אף -
 על - פי - כן באמת לאמתו רצונו וחפצו יתברך, שאף - על - פי - כן יתקרב האדם אליו יתברך,
 כי הוא אוהב ישראל יותר מהמשפט כנ"ל. על כן, השם יתברך נותן רשות להזמין לו מניעות,
 אבל הוא יתברך בעצמו מסתיר את עצמו כביכול בתוך המניעות. ומי שהוא בר דעת, יכול
 למצא את השם יתברך בתוך המניעות בעצמו. כי באמת אין שום מניעה בעולם כלל, כי
 בת קף המניעות בעצמן נסתר השם יתברך, ועל ידי המניעות בעצמן דיקא יכולין להתקרב
 להשם יתברך, כי שם נסתר הוא יתברך כנ"ל. וזהו ומשה נגש אל הערפל,

(18) ספר נתיבות עולם ב - נתיב הענוה - פרק ח
 ובפרק החובל (ב"ק צ"ב, ב') א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מלתא דאמרי אינשי חברך קרייך חמרא
 אוכפא לגביך מוש
 א"ל דכתיב ויאמר הגר שפחת שרי וכתוב ותאמר מפני שרי גברתי אנכי בורחת, כלומר שאם יראה האדם
 שהוא שפל בעיני חבירו ג"כ הוא יאמר כך ולא יתן אליו חשיבות לומר כי חשוב הוא,
 שאם כן יהיה מה שקרא אותו חבירו בשם שפלות יהיה פחיתות אליו.
 ויותר טוב שלא יהיה כאן שום פחיתות, לכך הוא עצמו ג"כ יקרא לו כך ובזה אין כאן חסרון.
 ולכך סמך אחר זה אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מלתא דאמרי אינשי מלתא גנאי דאית בך קדם
 אמרה א"ל דכתיב ויאמר אליעזר עבד אברהם אנכי ע"כ.
 וגם זה פירושו שאם יחשבו אותו שיש לו מעלה ואחר כך יאמרו עליו שהוא עבד, דבר זה פחיתות שהיה
 בחשיבות אצלם ויורידוהו וזהו חסרון,
 לכך יקדים לומר הפחיתות שבו ולא יהיה במעלה אצלם.
 כלל הדבר כי כאשר הוא אינו חשוב אצל אחרים יחזיק גם כן עצמו כך בבילתי חשיבות,
 שאם לא כן רק יחזיק עצמו חשוב היה מה שאינו כך בחשיבות אצל אחרים פחיתות וחסרון.